

Rondvraagnotitie

Datum
5 april 2022

Zaaknummer
2021-016004

Blad
1 van 1

Aan

Het college van Gedeputeerde Staten

Ambitie en thema

- Alle

Portefeuillehouder

Peter Keris

Van

Programmering

Onderwerp

Strategisch beraad ruimtelijk perspectief: Gelders ontwerpatelier met GS

NIET OPENBAAR

RONDVRAAGNOTITIE VOOR DE GS VERGADERING VAN 5 april 2022

Doel van deze rondvraag

Deze rondvraagnotitie dient ter voorbereiding op het strategisch beraad Ruimtelijk perspectief op 5 april 2022. Dit beraad is een volgende stap richting een *wenkend en werkend provinciaal ruimtelijk perspectief* voor heel Gelderland; dat wil zeggen:

Een Gelders Ruimtelijk Perspectief dat – vertrekkend vanuit langetermijnambities met bijbehorende ruimteclaims – richting geeft aan ruimtelijke keuzes op korte termijn.

Na het strategisch beraad van 18 jan is - mede met het in het beraad gepresenteerde mengpaneel (onderdeel van bijlage 1) in het hoofd – gewerkt aan:

De botsing van opgaven

De doorvertaling van de gepresenteerde beelden op 18 januari (zie bijlage 1) naar 7 focusgebieden. Bedoeld om (1) meer grip te krijgen op de (door)werking van de botsing van beleidsambities in gebieden, (2) snel gebruik te kunnen maken bij afspraken met het Rijk zoals de Nationale Aanpak Landelijk Gebied (NPLG), maar ook in lopende processen als verstedelijkingsstrategie, het droogtevraagstuk, de GMS aanpak, panorama Rivieren, gebiedsagenda's, etc., en (3) als oefening voor een verdere uitwerking van een ruimtelijk perspectief voor heel Gelderland.

Datum
5 april 2022

Zaaknummer
2021-016004

Blad
2 van 7

5.1.2b

De regionale samenwerkingsverbanden

Een eerste analyse van regionale samenwerkingsverbanden waarmee het opportuun lijkt om de zeven gebiedsanalyses te bespreken. Dit naar aanleiding van uw behoefte om in dialoog te treden met partners over het Gelderse Ruimtelijk Perspectief.

Advies aan u is:

1. Kennis te nemen van de gemaakte ruimtelijke analyses en voorliggende ruimtelijke keuzes.
2. Deze ruimtelijke analyses en uw noties daarbij de basis te laten zijn voor de gesprekken in de voorgestelde regionale netwerken.
3. Akkoord te gaan met het opstellen van een GS-brief. Deze GS brief bevat een voorstel voor verdere uitwerking van het ruimtelijk perspectief voor heel Gelderland en de betrokkenheid van PS en partners buiten.

Toelichting

Het strategisch beraad van 18 januari in het geheugen

Op 18 januari jl. hebben wij met u van gedachten gewisseld over de ruimtedruk van Gelderland en de betekenis daarvan voor uw rol als middenbestuur in de Gelderse ruimte. Met u is besproken:

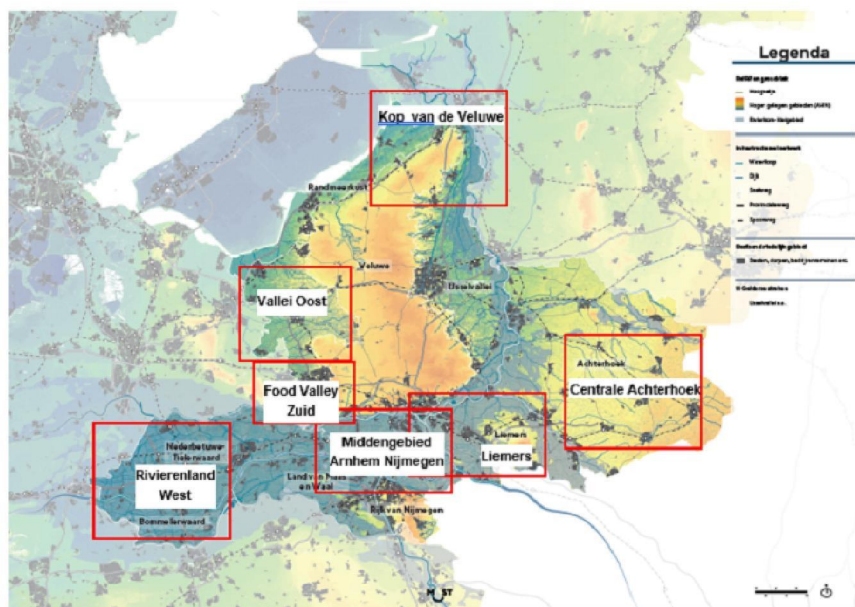
- Dat we naar schatting 1,8 keer Gelderland nodig hebben, willen alle provinciale ambities naast elkaar doorgang vinden.
- Dat ons beleid op dit moment een weinig ruimtelijk sturend karakter heeft, met als gevolg dat de ruimtelijke afweging dikwijls op locatieniveau plaatsvindt.
- Dat ruimtelijke sturing op grote ruimtelijk opgaven op hoger – regionaal, provinciaal – niveau nodig is om tot goede ruimtelijke keuzes in de aanstaande “verbouwing van Nederland” te komen en dat dit bij uitstek uw verantwoordelijkheid als middenbestuur is (gebiedsregisseur).
- Dat u zoekt naar een richtinggevende ruimtelijke visie/instrument waarmee het gesprek gevoerd kan worden met de Provinciale Staten, waterschappen, gemeenten.
- Dat een basaal ruimtelijk uitgangspunt is om het bodem en watersysteem leidend te laten zijn (“de bodem de basis”); vergelijkbaar met het uitgangspunt van het kabinet.

1. De botsing van opgaven: 7 focusgebieden

U heeft gekozen om 7 gebieden uit te werken om meer gevoel te krijgen bij de werking van het Gelderse ruimtelijke perspectief. Deze gebieden zijn gekozen omdat (1) de ruimtelijke stapeling van opgaven in deze gebieden richting vraagt van u, (2) omdat we samen met partners op het punt staan ruimtelijke keuzes te maken in deze gebieden die doorwerken op lange termijn, en (3) omdat de opgaven een combinatie vragen in zowel het zoet als het zuur. Op hoofdlijnen komen de bevindingen van de ruimtelijke “crashtests” in deze gebieden op het volgende neer:

1. *Kop van de Veluwe*

Dit is een gebied met 2 gezichten. De randmeerkust met de A28 als bepalende drager en de IJsselvallei waar de rivier het meest sturende element is. In dit gebied speelt de fundamentele keuze of de Kop van de Veluwe zich gaat ontwikkelen als onderdeel/overloopgebied van de regio Zwolle (inclusief passende voorzieningen, verbindingen) en/of zich vooral ontwikkelt als zelfstandig gebied met de focus op de 'eigen' opgaven. De overgangszone van de Veluwe bij de Randmeerkust

verdient extra richting op ruimte voor verstedelijking, landbouw en natuur.

2. *Food Valley Zuid*

Dit gebied bestaat uit 4 kernen – Wageningen, Ede, Veenendaal, Rhenen – met een behoorlijke verstedelijkingsambitie – 25.000 – 30.000 woningen = een extra Veenendaal erbij – terwijl dit gebied nu niet als hoog 'stedelijk' is aan te merken. De druk op tussenliggende landbouw-/natuurgebied (Binnenveld) neemt toe. Past dit hier wel? En welke combinaties zijn mogelijk om het gebied toekomstbestendig in te richten met bodem en water als belangrijk drager?

3. *Liemers*

Dit gebied wordt bij doortrekking van de A15 een nieuw knooppunt van de A15/A12/A18. Dit geeft een extra impuls aan het gebied als logistiek cluster en internationale verbinding (in verbinding met Emmerich). Ook de regio-express draagt bij aan de bereikbaarheid van dit gebied. Naast de eigen woningbouwopgave (4.000 – 5.000 woningen) is dit gebied een overloopgebied van Arnhem maar ook een landbouwgebied dat onder druk staat. Daarbij is het gebied vanuit bodem en watersysteem kwetsbaar te noemen. Wat kan de Liemers aan?

4. *Vallei Oost*

Een transitiegebied waar het huidige grondgebruik hard botst met de waarden van de naastgelegen Veluwe. De huidige concentratie van intensieve veehouderij past niet bij de ambities van de omgevingsvisie. Dit vergt een herinrichting van het gebied met een kapitaalkrachtige hefboom om die transitie voor elkaar te krijgen. Kan de woningdruk vanuit het westen en de Vallei deze hefboom zijn om dit gebied te ontwikkelen als nieuw woongebied (hoge ligging naast A1/A30)? Daarnaast vergt het robuust maken van de Veluwe extra inzet op het bodem en watersysteem van de Veluwe.

5. Middengebied Arnhem Nijmegen

Dit gebied ligt tussen Rijn en Waal waar Park Lingezegen het groene hart is. De Linge is de hoofdader voor de waterbeschikbaarheid binnen dit gebied. Een klimaatbestendig middengebied vergt investeringen in een groenblauw raamwerk met de Linge als hoofdader. Is verdere verstedelijking hier wel verstandig? Water vormt hier immers een reële toekomstige bedreiging. Moet Nijmegen zich niet meer focussen op een sprong in zuidelijke richting over de stuwwal?

6. Rivierenland West

De landschappelijk lijnen en open karakter in dit gebied bieden ruimte voor de realisatie van nationale opgaven. De A15 als logistieke en energiecridor en de A2 als verbinding tussen Amsterdam-Utrecht-Eindhoven kruisen elkaar hier. Veel arbeidsmigranten en laaggeschoolde arbeidskrachten werken in dit gebied. Een gebied in de uithoek van Gelderland maar centraal tussen 4 verstedelijkingsgebieden – Utrecht, Brabant, Arnhem-Nijmegen, FoodValley en Zuidelijke Randstad. Met de Hollandse waterlinie als culturele drager. Wordt dit gebied vooral productiegebied voor Nederland of ontwikkelt ze een eigen regionale ruimtelijke kwaliteit?

7. Centrale Achterhoek

Dit gebied is groot door kleinschalig te zijn. Met een sterke en gespecialiseerde maakindustrie. Maar ook een gebied dat zich ontwikkelt van krimpregio naar groeiregio en zich wil presenteren als 'place to be' en hoopt op een volwaardige A18. Waar een deel gericht is op de stadsregio Arnhem en deels op Twente. Droogte vergt ingrijpende ruimtelijk ingrepen in het watersysteem om het gebied te blijven kunnen gebruiken voor grondgebonden landbouw. Met ruimtelijk consequenties maar ook kansen. Investeren we vooral bij bestaande regionale knooppunten en bestaande voorzieningen (concentreren)? Of biedt meer spreiding kansen om opgaven te koppelen?

Stikstof

In het stikstofvraagstuk concentreert het programma GMS zich op de drie belangrijkste clusters Natura2000-gebieden in Gelderland: Veluwe, Achterhoek en Rijntakken. In het Veluwe-arrangement wordt voorgesorteerd op een gebiedsgerichte aanpak in de impactvolle zone rond de Veluwe. In deze zone zorgt de emissie van stikstof voor een hoge depositie van stikstof op gevoelige natuur. Door gerichte maatregelen in het Veluwe-arrangement moet deze depositie verlaagd worden. In de presenteerde analyse van de 7 focusgebieden vormt de Veluwe een conditiescheppende entiteit. Niet alleen vanuit het stikstofvraagstuk, maar ook vanuit de systeemanalyse: het systeem van de Veluwe reikt immers verder dan het Natura2000-gebied en de overgangszones alleen. Voor de 7 focusgebieden is geanalyseerd waar de depositiebronnen het

meest prominent zijn en waar de meeste winst is te boeken. Zeker in combinatie met andere opgaven, zoals verstedelijking, geeft dit een voorzet voor slimme koppelingen tussen landbouwtransitie en verstedelijking, maar ook in samenhang met stevige versterking van groenblauwe functies in het Veluwesysteem. Deze verbanden zien we ook in de Achterhoek. De analyse van de 7 focusgebieden richt zich tevens op de natuurversterkingsopgave buiten de Veluwe. Keuzes in de 7 focusgebieden – zoals een transitie van de landbouw – zullen leiden tot ruimteclaims buiten deze gebieden. In verdere uitwerking zullen deze ruimteclaims belangrijke stukjes vormen in de te leggen puzzel.

5.1.2b

5.1.2b

Datum
5 april 2022

Zaaknummer
2021-016004

Blad
6 van 7

5.1.2b

Provinciale Staten

Uw college heeft zich tijdens het strategisch beraad van 18 januari aangegeven beeldvormend in gesprek te willen gaan met Provinciale Staten over het Gelders ruimtelijk perspectief met als doel om de Staten op gelijke vlieghoogte met u te brengen. Dit “benen op tafel” overleg heeft op 16 maart jongstleden plaatsgevonden. Vier onderwerpen zijn aan de orde geweest:

- De geraamde ruimtedruk in Gelderland (1,8 Gelderland).
- Het beeld van hoe de verschillende beleidsambities in Gelderland “landen”; dit aan de hand van de kaartbeelden uit het strategisch beraad.
- De vraag welke ruimtevragen, dilemma’s en keuzes hier achterweg komen.
- Om vervolgens dit geheel te plaatsen - naast binnen de Koers Ruimte en Leefomgeving van de Staten – in het licht van het nieuwe regeerakkoord.

Onze afdronk is dat Provinciale Staten van mening zijn dat het belangrijk is om het gesprek over het ruimtelijk perspectief met buiten aan te gaan. Belangrijke aanvullende rode draden in het gesprek met de Staten waren:

- De vraag hoe dit perspectief zich concreet doorvertaalt naar de praktijk in gebieden. Hoe pakt het uit voor gebied x of y? Waar zitten de botsingen vooral? Doet de botsing zich nu al voor of verwachten we die in de toekomst?
- Welke de status wil uw college toekennen aan het ruimtelijke perspectief en de uitwerkingen daarvan? Over de eigen rol van de Staten is in dit verband niet gesproken.
- En: graag houden de Staten zich aanbevolen om nader kennis te maken met de werkwijze van de adviestafel ruimte

De dynamiek bij het Rijk

Gelijktijdig nemen wij een zich steeds verder versterkende dynamiek bij het Rijk waar. Zo heeft minister De Jonge inmiddels alle provincies aangespoord om vóór 1 juli 2023 de provinciale ruimtelijke puzzel te leggen. Met als doel: om duidelijkheid te verschaffen of uitvoering van de nationale programma’s ruimtelijk mogelijk is in de betreffende provincie; om te komen tot werkende perspectieven, kortom (zie bijlage 4 voor belangrijke mijlpalen voor zover bekend). Uw

 provincie
Gelderland

0000000090

Datum
5 april 2022

Zaaknummer
2021-016004

Blad
7 van 7

ruimtelijke perspectief kan worden gezien als een belangrijke aanzet hiervoor. Indien de opgaven niet zouden passen, zo is nu het beeld, zal het Rijk zich beraden op de herverdeling van opgaven, waarbij de verwachting is dat het Rijk de knoop zal doorhakken. Het Rijk daagt uw college daarmee als het ware uit om uw 'rol in de ruimte' te pakken en tot krachtige aanpakken en afgewogen keuzes te komen in de grote opgaven waar Gelderland voor staat.

Bijlagen

1. Ruimtelijk perspectief 1.0

2a

2b

2c

3.

4. Mijlpalenplanning belangrijke trajecten

5.1.2b

5.2